

FRANSA'DA EĞİTİM PERSONELİNİN HİZMET İÇİ EĞİTİMİ

Eyüp İZCİ*

Ahmet KARA**

Özet

Fransa'da hizmet içi eğitim bakanlık düzeyinde PNP (Programme National de Pilotage= Ulusal Eğitim Programı), rektörlük düzeyinde ise IUFM' ler (Institut Universitaire de Formation des Maitres= Öğretmen Yetiştirme Enstitüleri) tarafından sağlanmaktadır. Fransız eğitim sisteminde görev alan eğitim personelinin hizmet içi eğitimi rektörlük ile IUFM arasında eşgüdümlü bir çalışma sonucu gerçekleşmektedir. Bu kurumlar bağlı oldukları akademinin eğitim programı (Plan Académique de Formation: PAF) çerçevesinde hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlerler. Bu kurumların yanında Gretalar da hizmet içi eğitimde belirli bir rol üstlenmiş bulunmaktadır. Fransız eğitim sistemi genel yapıda olduğu gibi hizmet içi eğitim alanında da fırsat eşitliği açısından ve yerel ihtiyaçların karşılanmasında iyi bir örnek teşkil etmektedir.

Anahtar Sözcükler: *Hizmet İçi eğitim, Fransız Eğitim Sistemi, Eğitim Personeli, Greta, İUFM (Institut Universitaire de Formation des Maitres).*

THE INSERVICE TRAINING OF THE TEACHING STAFF IN FRANCE

Abstract

In France, inservice training is provided by the PNP (Programme National de Pilotage) on national scale and by İUFM (Institut Universitaire de Formation des Maitres) on rectorship scale. The inservice training of the education staff servicing in French education system is realised coordinatedly by IUFM and rectorship. Those institutions organise the inservice training programs in accordance with education program frame of the academy they depend.

Beside those institutions, Gretas have a significant place in providing inservice training, as well. As in general, the French education system stands as an almost - perfect model both in the view of equality of opportunity and responding of local needs.

Keywords: *Inservice Training, French Education System, Education staff, Greta, İUFM.*

1. HİZMETİÇİ EĞİTİM NEDİR?

Günümüzde başta bilim ve teknoloji olmak üzere her alanda hızlı değişme ve gelişmeler yaşanmaktadır. Teknolojik gelişmeler toplumun değişmesi, bilginin gelişmesi, konu alanının değişmesi, yeni müşterilerin beklenti ve ihtiyaçlarının değişmesiyle birlikte eğitim kurumlarında öğretim metotların bireyselleştirilmesine ve karmaşıklaşmasına sebep olmuştur. Özellikle öğretmenlik mesleğinde, öğretmenlerin yetiştirilmesinde üniversitede verilen eğitimin yetersizliği açıkça ortaya çıkmıştır. Kutsal bir görevi üstlenmiş öğretmenlerin bu

* İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, MALATYA, eizci@inonu.edu.tr

** Adiyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ADİYAMAN, akara44@gmail.com

değişmelere ve gelişmelere uyum sağlayabilmeleri nitelikli hizmet içi eğitim faaliyetlerine bağlıdır. Bu çalışmada Fransa'da eğitim personelinin tabi olduğu hizmet içi eğitim faaliyetleri incelenmiştir.

Fransa idari ve mülki açıdan bölgelere ayrılmış durumdadır. Bu bölgelere akademi adı verilmektedir. Akademilerde yer alan temel eğitim kademesinden yüksek öğretime kadar uzanan hizmet içi eğitim, özel eğitim ve diğer tüm eğitim faaliyetleri rektörlük tarafından yürütülmektedir. Bunun yanında Fransız eğitim sisteminde görev alan eğitim personelinin (Okul müdürleri, öğretmenler, rehber öğretmenler vb.) hizmet içi eğitimi rektörlük bünyesinde bulunan üniversitelere bağlı İUFM (Institut Universitaire de Formation des Maitres = Öğretmen Yetiştirme Enstitüleri) birimi tarafından yürütülmektedir. İUFM'ler ulusal açıdan bakanlığın direktiflerini içeren PNP doğrultusunda bağlı oldukları akademinin hizmet içi eğitim programı (PAF = Plan Academic de Formation) çerçevesinde faaliyetler düzenlerler. İUFM'lerin yanında ayrıca bir yerel kamu öğretim kurumu olan GRETA'lar da hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yürütülmesinde rol üstlenmiş bulunmaktadırlar (MEN, 2000; http://education.gouv.fr/fp/greta3_b.htm).

Fransız eğitim sisteminde hizmet içi eğitimin gerekliliği sürekli vurgulanmakta olup 2001 yılında milli eğitim bakanlığının akademi rektörlerine, teftiş personeline, okul ve İUFM yöneticilerine gönderdiği genelgede çağımızın değişen koşullarında bu faaliyetlerin daha da önem kazandığı, bununla birlikte bu faaliyetleri yürüten kurumların görev ve sorumluluklarının önemine dikkat çekilmiştir (MEN, 2001).

Avrupa Birliğinin standartlarının oluşturulmasında öğretmen eğitimiyle kazandırılan bilgi ve becerilerin tek başına yeterli olamayacağı bu bağlamda teknolojik gelişmelerin ve eğitim araç – gereçlerindeki gelişmelerin hizmet içi eğitim faaliyetleri çerçevesinde öğretmenlere önemli katkılar sağlayacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca bu hizmet içi eğitim faaliyetleriyle kazanılan mesleki deneyimlerin eğitim personelinin mobilitesini (Hareketliliğini) artıracığı belirtilmektedir (MEN, 2000).

Fransa'da hizmet içi eğitimin düzenlenmesi yerel ihtiyaçların analizine göre yapılmaktadır. Ayrıca bu faaliyetler okul ve hizmet içi eğitim merkezinde dönüşümlü olarak da yapılabilmektedir. Hizmet içi eğitime ilçe düzeyinde başvurular incelenir ve belirlenen ihtiyaçlara göre programlar düzenlenir. Bu başvuruların gerçekçi olması için bir değerlendirme yapılarak adayların taleplerine göre yönlendirme yapılmaktadır. Başvuruların kabulü adayların daha önceki grup faaliyetlerinde bulunma düzeylerine, kurs merkezlerine olan uzaklık durumlarına ve ihtiyaç duyulan konulara göre yapılmaktadır. Adaylar kendi ihtiyaç ve imkânları doğrultusunda farklı merkezlerde birden fazla hizmet içi eğitim faaliyetine katılabilirler (MEN, 2001).

Hizmet içi eğitim faaliyetleri hem ulusal hedefleri gerçekleştirebilecek hem de yerel ihtiyaçları karşılayabilecek biçimde ele alınmaktadır. Hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan eğitim personeli kazandığı bilgi ve becerilerine göre gerek kendi kurumu içerisinde gerekse de kurumlar arası statü değişikliği imkânına da sahip olabilmektedir (MEN, 2001).

2. FRANSA'DA HİZMET İÇİ EĞİTİM UYGULAMALARI

Fransa'da öğretmen ve okul yöneticilerin hizmet içi eğitimi, ulusal ve akademik düzeyde olmak üzere iki şekilde uygulanır. Ulusal düzeyde gerçekleştirilen hizmet içi eğitimin yönetimi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve orta öğretim, yüksek öğretim, yönetici ve teknik personel müdürlükleri ile akademi rektörleri ve İUFM müdürleri tarafından yürütülür. Bu birimler farklı konular üzerinde çalışan grupların eşgüdümünü sağlar ve her yıl raporlar düzenlerler (MEN, 2001). Akademi düzeyinde ise PAF (Plan academique de formation = akademinin eğitim programı) doğrultusunda düzenlenmektedir.

2.1. Ulusal Düzeyde Hizmet İçi Eğitim Uygulamaları

Eğitim personelinin hizmet içi eğitimi milli eğitim bakanlığına bağlı ilk ve orta öğretim genel müdürlüğünün sorumluluğundadır. Ulusal düzeyde düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerinin kaynak, araç – gereç ve mali desteği bakanlık tarafından karşılanmaktadır. Bakanlık bünyesinde ele alınan hizmet içi eğitim programı ilk ve orta öğretim genel müdürlüğü ve diğer bakanlık birimleriyle birlikte PNP'nin (Programme National de Pilotage = Ulusal Eğitim Programı) hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla eşgüdüm içerisinde çalışırlar. Hizmet içi eğitim programları; üniversite konferansları (Journées Nationales), Ulusal seminerler ve yaz üniversiteleri gibi uygulamalar çerçevesinde düzenlenmektedir. Eğitim reformlarının uygulanabilirliği, tutarlılığı ve sonuçları bu faaliyetler içerisinde ele alınır.

Bakanlık düzeyindeki uygulamalar aynı zamanda akademilerde yürütülecek hizmet içi eğitim faaliyetlerinin de ulusal eğitim programları doğrultusunda yapılmasını sağlarlar (MEN, 2001).

2.1.1. Üniversite Konferansları

Üniversite konferanslarının amacı eğitim reformlarının uygulanmasını ve ders içeriklerinin güncelleştirilmesini sağlamayı hedeflemektedir. Üniversite konferansları uzaktan eğitim şeklinde olabileceği gibi belirli merkezlerde periyodik olarak da yapılabilmektedir. Aynı zamanda üniversite konferansları akademilerin eğitim programlarının temelini oluşturmaktadır.

Üniversite konferanslarının programlarının yapılması ve düzenlenmesinde IUFM uzmanları ve gerekli durumlarda konu ile ilgili yetkililerin işbirliği aranmaktadır. Bu yetkililer rektörün belirleyeceği uzmanlardan oluşmaktadır.

2.1.2. Ulusal Seminarler

Ulusal seminerler eğitim politikalarındaki gelişmelerin tanıtılması, açıklanması ve bu politikaların sonuçlarını ve uygulama biçimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ulusal seminerler yerel hizmet içi eğitim faaliyetlerinin amaçlarını ve uygulamalarını belirleyerek bu faaliyetlere kaynak teşkil etmektedir. Ulusal seminerlerin hazırlanması, IUFM ve konu uzmanlarının işbirliğiyle gerçekleştirilmektedir.

2.1.3. Yaz Üniversiteleri

Yaz üniversitelerinde ulusal ve uluslararası düzeydeki uzmanların katılımları sağlanarak eğitim alanındaki gelişmeler ayrıntılı olarak incelenmektedir. Yaz üniversitelerindeki faaliyetlere katılım 150 ile 200 kişiyi geçmeyecek şekilde olup bu düzeydeki hizmet içi eğitim faaliyetleri yaz ve sonbahar tatillerinde gerçekleştirilmektedir. Yaz üniversiteleri her yıl değişik konularda, farklı konu alanındaki eğitimci ve uzmanların görüşlerini paylaşmalarına imkân tanımaktadır (MEN, 2000).

2.2. Akademi Düzeyinde Hizmet İçi Eğitim Uygulamaları

Akademi düzeyindeki hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesinde rektör ile IUFM arasında işbirliği yapılarak her akademideki hizmet içi eğitim uygulamaları, rektör tarafından IUFM direktörlerine gönderilen "görev defteri" nde (cahier des charges) belirtilen yükümlülükler doğrultusunda yapılmaktadır.

PAF' ın hazırlanması (Plan Académique de Formation: PAF= akademinin eğitim programı) eğitim personelinin yetiştirilmesinde önem arz etmektedir çünkü eğitim personelinin ihtiyaç analizi yapılarak bu ihtiyaçlar doğrultusunda izlenecek yöntemin açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Her yıl hazırlanmakta olan PAF (Plan Académique de Formation : PAF= akademinin eğitim programı) (Pouchain - Avril, 1999, s.70);

- PNP'nin hedeflerinin akademi düzeyindeki uygulamalarda yer alacak personeli belirler,
- Sendika temsilcilerinin de içerisinde yer aldığı uzman gruplarıyla birlikte "görev defterini" düzenlerler. Aynı zamanda bir sonraki yılda akademi düzeyinde ele alınacak hizmet içi eğitim faaliyetleri de ele alınır,
- Görev defterinde akademi düzeyinde hizmet içi eğitim kurslarını açacak olan kurum ve kuruluşların görev ve sorumlulukları yer almaktadır,
- PAF (Plan Académique de Formation : PAF= akademinin eğitim programı) düzeyindeki hizmet içi eğitim faaliyetlerin düzenlenmesine talip olan kurum ve kuruluşların belirlenmesinde akademi komitesi karar vermektedir.

Akademi komitesi PAF' ın (Plan Académique de Formation : PAF= akademinin eğitim programı) oluşturulmasında siyasetçi, İUFM yöneticileri, teftiş personeli, kurs düzenleyicilerinin ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alır (Pouchain - Avril, 1999, s.72).

PAF (Plan Académique de Formation : PAF= akademinin eğitim programı) düzeyinde hizmet içi eğitim kursunu düzenleyecek kurum ve kuruluşların yükümlülükleriyle ilgili ön incelemeleri yaklaşık bir yıl sürer. Bu incelemeden sonra hangi kurumların kurs düzenleyecekleri kurs kılavuzuna yerleştirilir. Aday kursiyerlerin müracaatları eylül ayı içerisinde kabul edilir (Guglielmi, 1999, s.103). Ulusal düzeyde düzenlenen üniversite konferansları, ulusal seminerler ve yaz üniversiteleri uygulamaları aynı zamanda akademi düzeyinde de yapılmaktadır (MEN, 2000). Düzenlenen kursların niteliğinin artırılmasında araç-gereç durumları dikkate alınarak bazı faaliyetler iş yerlerinde de yapılabilmektedir (Pouchain - Avril, 1999, s.72).

2.2.1. İUFM

İUFM' lerde gerçekleştirilen hizmet içi eğitim faaliyetlerinin uygulanma biçimleri (<http://www.snes.edu/memos/ma/mat641.htm>); branş öğretmenlerine yönelik faaliyetler ve PAF stajları (Plan Académique de Formation : PAF= akademinin eğitim programı) şeklinde düzenlenmektedir.

Branş Öğretmenlerine Yönelik Programlar:

Bu kurslar öğretim ile ilgili konuları içerir ve genellikle aynı branş öğretmenlerine yöneliktir. Fen bilgisi, kimya, biyoloji, matematik vb. branş öğretmenlerinin hizmet içi eğitimi söz konusudur. Bu faaliyetler kursiyerlerin okuldaki çalışma saatlerine denk geldiği durumlarda kursiyerlere izin verilir ve aynı zamanda masrafları da bağlı oldukları kurum ve kuruluşlarca karşılanır.

PAF Stajları:

Öğretmenlik meslek bilgisi, öğretim yöntemlerindeki yeni yaklaşımlarla ilgili konularda öğretmenlere yönelik düzenlenen stajları kapsar. Bu stajlar her yıl bir sonraki yıla ait PAF kılavuzunda (Plan Académique de Formation: PAF= akademinin eğitim programı) belirtilir ve mart / nisan aylarında yayımlanarak öğretmenlerin müracaatları okul müdürünün onayı ile rektöre iletilir.

Öğretmenlerin Yatay ve Dikey Geçişlerine olanak sağlayan Programlar:

Öğretmenlerin yatay ve dikey geçişlerine olanak sağlayan bu kurslara katılan öğretmen ve diğer eğitim personelinin haftalık ders programları yapılırken okul müdürü bu faaliyetleri dikkate almaktadır.

2.2.2. Gretalar

Fransız eğitim sisteminde görev yapan öğretmen ve eğitim personelinin hizmet içi eğitimi Gretalarda da yapılabilmektedir (<http://www.education.gouv.fr/fp/greta.htm>).

Gretalar hizmet içi eğitimin uygulanmasında insani ve maddi kaynakları sunan kamuya ait yerel eğitim kuruluşları topluluğudur. Söz konusu bu kuruluşlar; kolejler (Fransız eğitim sisteminde ilköğretim ikinci kademe), genel, teknik ve meslek liselerinden oluşmaktadır. Gretalar da çeşitli konularda hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlemektedirler. Bu faaliyetler aşağıdaki konuları kapsamaktadır:

- genel ya da mesleki eğitim konuları,
- anadilin geliştirilmesi veya yabancı bir dilin öğretimini içeren dil eğitimi programları,
- ihtiyaç duyulan konularda formatör yetiştirmek,
- yatay ve dikey geçişlere imkan sağlayan sınavlara yönelik hazırlayıcı kurslar,
- yeni teknoloji kullanımına yönelik kurslar,

- mesleki yeterlilik düzeyini geliştirmeye yönelik kurslar,
- öğretmenler tarafından geliştirilen projelerin uygulanmasına yönelik kurslar.

Bu hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yapıldığı fiziki alanlar oldukça yaygın olup, Fransa'da 290'dan fazla Greta mevcuttur. Her Greta birer kurum ve kuruluş topluluğu olduğundan 6500 den fazla mekânda hizmet içi eğitim uygulamaları yapılabilmektedir. Böylece her birey evinin ya da iş yerinin yakınında bir hizmet içi eğitim faaliyetine katılabilme imkânına sahip olabiliyor.

Gretalar neredeyse her konuda hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenleyebilmektedirler. Örneğin sanayi teknolojisi, inşaat, elektrik – elektronik, bilgi teknolojileri, ticaret, sekreterlik, büro yönetimi, iktisat, dil vb.

Gretalarda sunulan hizmet içi eğitim faaliyetlerine öğretmenlerin yanında ücretli öğretmenler, yöneticiler, iş arayanlar ve bireysel girişimciler de başvurabilmektedirler. Gretalarda sunulan hizmet içi eğitim faaliyetleri ücretli olmakla birlikte ücreti karşılayamayacak düzeyde olanların ücretini şirketler ya da kurumlar desteklemektedir. Gretalardaki hizmet içi eğitim faaliyetleri staj ya da modül şeklinde olabilmektedir. Faaliyetler iş başında yapılabileceği gibi mesai saatleri dışında ya da gece yapılabilmektedir (MEN, 2000).

SONUÇ

Fransa'da eğitim personelinin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin incelenmesiyle aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

- Fransız eğitim sistemi, sürekli eğitimin önemini bilincinde olup hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkili, verimli ve yaygın biçimde düzenlenmesi için gerekli önlemleri almış bulunmaktadır,
- Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi etkin bir planlamayla yapılmaktadır,
- Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin akademi düzeyinde yaygın bir şekilde ele alınması, öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamaktadır. Bu durum öğretmenlerin bu tür faaliyetlere ulaşımını da kolaylaştırmaktadır,
- Akademi düzeyindeki faaliyetler ne kadar önemli olsa da, PNP dahilinde, bakanlığın ağırlığı mevcuttur,
- Hizmet içi eğitim faaliyetleriyle öğretmenlerin yatay ve dikey geçişlerine imkan tanınması bu faaliyetlerin etkililiğini ve verimliliğini artırmaktadır,
- Bakanlık düzeyindeki ulusal hizmet içi uygulamaları, aynı zamanda akademilerde yürütülecek hizmet içi eğitim faaliyetlerinin de ulusal eğitim programları doğrultusunda yapılmasını sağlamaktadır. Böylelikle hizmet içi eğitim faaliyetleri ülke düzeyinde daha tutarlı ve bir bütünlük içerisinde gerçekleştirilmektedir,

- Akademi düzeyindeki faaliyetlerin ulusal faaliyetlerden daha yoğun olmaları yerel ihtiyaçların karşılanması açısından oldukça önemlidir,

- Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin ulusal ve yerel ölçekte planlanmasında çeşitli kurum ve kuruluşların etkin bir şekilde görev ve sorumluluklar üstlenmesi, faaliyetlerin programlanması ve uygulanmasını dolayısıyla da hizmet içi eğitim faaliyetlerinin verimliliğini ve etkililiğini artırmaktadır,

- Gretalar hizmet içi eğitim faaliyetlerinin çeşitliliğini artırmakla kalmayıp her bireyin ihtiyacına uygun bir hizmet içi eğitim faaliyetine katılma imkanını sunmaktadır,

- Hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmak isteyen öğretmenlerin izinli sayılmaları destekleyici nitelik taşımaktadır,

- Fransız eğitim sistemin hantal bir bürokrasi görünümü vermemesi, özellikle hizmet içi eğitimin temel fonksiyonunu (Sürekli eğitim, sürekli geliştirme) yerine getirmesinden kaynaklanmaktadır.

Ayrıca;

- Hizmet içi eğitim programlarının farklı konularda düzenlenmesi,

- Özellikle gretalarda yapılan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından maddi olarak desteklenmesi,

- Hizmet içi eğitim programlarının her yıl güncelleştirilmesi,

- Programların teknolojik gelişmelerin ve toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda ele alınması,

- Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin belirli merkezlere sıkıştırılmayıp bu faaliyetlere ihtiyaç duyanlara kendi işyerlerinde eğitim görmelerine imkan tanınması, hizmet içi eğitim programlarının etkililiğini, verimliliğini ve başarısını artırmaktadır.

KAYNAKÇA

GUGLİELMİ, J. (1999). "Regards Croises sur les MAFPEN", Recherche et Formation pour les Professions de L'Education. No: 32, 101 – 130, Institut National de Recherche Pedagogique. Paris - FRANCE

<http://www.education.gouv.fr/fp/greta.htm> (Erişim tarihi Kasım 2009).

<http://education.gouv.fr/fp/greta3b.htm> (Erişim tarihi Kasım 2009).

http://www.snes.edu/memos/ma/ma_t641.htm (Erişim tarihi Kasım 2009).

MEN – Direction de l'enseignement scolaire (2001), (Erişim tarihi Kasım 2009, Erişim adresi: <http://www.eduscol.education.fr/D0033/FZNREF01.htm>)

MEN - Direction de l'enseignement scolaire (2000). "Mise En Oeuvre De La Formation Continue Des Instituteurs" BOEN no 26 du 29 juin 1972 et du 11 janvier 1973. circulaire no 72-240 du 20 juin 1972. (Erişim Kasım 2009, Erişim adresi: <http://www.eduscol.education.fr/D0033/FZNREF01.htm>).

POUCHAIN - AVRIL, C. (1999). "Logiques de Formation et Assignations Identitaires (A partir de l'Analyse de l'offre de Formation Continue de la MAFPEN de Lille a ses Enseignants de Second Degre)", Recherche et Formation pour les Professions de L'Education. No: 32, 65 - 88, Institut National de Recherche Pedagogique. Paris – FRANCE